

Drenthe

Je zult er maar wonen!

Verkiezingsprogramma CDA Drenthe 2023-2027

Inhoud

Inhoud.....	2
Voorwoord	4
Het Christendemocratisch Appèl.....	5
Samenkracht.....	5
De werkwijze van het CDA	5
Het gedachtengoed van het CDA.....	6
Ons verhaal voor Drenthe	7
Drenthe – je zult er maar wonen!	7
Drenthe en de menselijke maat.....	7
Drenthe en rijkdom	7
Drenthe en Saksen.....	8
Inwoners en overheid	9
De provincie als regisseur	9
Vertrouwen	9
De gewone man	9
Bestuurlijke samenwerking.....	10
Ruimte en wonen.....	11
Drents landschap.....	11
Gebiedsplannen	11
Omgevingswet.....	11
Ruimtelijke ontwikkelingen	11
Goede leefomgeving	12
Aantrekkelijke dorpscentra en winkelgebieden	12
Woningbouw.....	12
Senioren, starters en spoedzoekers.....	12
Statushouders.....	13
Natuur en Stikstof	14
Natuurgebieden	14
Biodiversiteit	14
Invasieve exoten.....	14
De wolf.....	14
Stikstof.....	15
Duurzaamheid	16
De rol van de provincie.....	16
Klimaatverandering.....	16
Circulair leven	16
Duurzame energie	16
Infrastructuur.....	17
Stimuleringsmaatregelen	17
Economie.....	18
Ondernemersklimaat	18

MKB en familiebedrijven	18
Regionale samenwerking	18
Innovatie in Drenthe	18
Toerisme	20
Vitale vakantieparken	20
Fietsen en wandelen	20
Evenementen.....	20
Promotie	21
Landbouw	22
Voedselproductie	22
Het boerenland	22
De agrarische economie.....	22
Perspectief voor de landbouw	22
Erfcoach.....	23
Verkeer en vervoer	24
Lobby- en Investeringsagenda	24
Veilig provinciaal wegennet.....	24
Verbreding wegen	24
Doorfietsroutes	25
Waterwegen.....	25
Openbaar vervoer.....	25
Financiën	26
Motorrijtuigenbelasting	26
Gemeentelijke financiën	26
Vitaal Drenthe	27
Gezondheidszorg	27
Pandemieën.....	27
Water	27
Ondergrond.....	27
Digitale infrastructuur.....	27
Onderwijs.....	28
Bibliotheken en dorpshuizen	28
Verenigingsleven	28
Sport	28
Cultuur	29
Sociale Agenda	29

Voorwoord

Beste kiezer,

Op 15 maart 2023 kiezen de inwoners van Drenthe door wie zij zich laten vertegenwoordigen in de Drentse Provinciale Staten. Uw en jouw stem kan bepalend zijn voor hoe Drenthe de komende vier jaar bestuurd zal worden. Daarvoor willen we een moment aandacht vragen met dit verkiezingsprogramma.

Bij het CDA staat de samenleving voorop. Bij ons geen uitlatingen over de burger die helemaal niets zou begrijpen van politiek. Voor ons is het de opdracht om beter te luisteren naar wat de samenleving van ons vraagt. En wij vertellen nog meer wat we doen, op een manier die voor iedereen te volgen is. We hebben daarom ons verhaal voor Drenthe weer helemaal opnieuw op papier gezet.

Waar gaat ons verkiezingsprogramma over? Het interesseert elke inwoner toch wat er gebeurt in je buurt of wijk? Het is toch belangrijk welke kant het op gaat met onze natuur, onze landbouw, onze economie, onze woningbouw? Wij hebben er het volste vertrouwen in dat deze onderwerpen, en nog vele andere, jong en oud bezig houden.

In dit programma willen we een helder beeld schetsen van hoe wij aankijken tegen Drenthe en de toekomst van Drenthe. Bij ons geen loze verkiezingsleuzen en holle oneliners. Ons programma is een realistisch en nuchter Drents verhaal. Het is ons verhaal voor Drenthe en gaat dus over u en jou. Het is onze hoop dat het herkenbaar is en dat ons verhaal zal boeien en verschillende groepen in de samenleving weer zal verbinden. Want alleen samen kunnen we werken aan een toekomstbestendig Drenthe!

Laten we er een succes van maken op 15 maart. Wij staan voor Drenthe! Ik zou het wel weten!

Met vriendelijke groet,

Henk Jumelet
Lijsttrekker CDA Drenthe

#WijStaanVoorDrenthe

Het Christendemocratisch Appèl

In 1980 fuseerden drie grote christelijke partijen tot het CDA. Zo ontstond een brede volkspartij met christelijke wortels maar met een verhaal voor grote groepen in de samenleving. Het vertrouwen in de kracht van de samenleving werd de kern van het verhaal van deze partij en door grote groepen kiezers aan te spreken kon zij vaak een belangrijke rol spelen in het bestuur van Nederland, de provincies, waterschappen en gemeenten. Bij de oprichting werden voor de nieuwe partij vier uitgangspunten geformuleerd die sindsdien altijd de basiswaarden zijn gebleven voor het CDA.

Samenkracht

Het CDA onderscheidt zich van andere partijen door het vertrouwen in de kracht van de samenleving. Bij gezamenlijke uitdagingen verwachten we de oplossingen niet allereerst van de markt of van de overheid, maar van onze inwoners. Als er een uitdaging is kijken wij altijd eerst of inwoners hier zelf iets in kunnen betekenen en pas als dat niet kan kijken we naar de markt en de overheid.

Bij het CDA noemen we de kracht van de samenleving 'samenkracht'. Dit is de energie die ontstaat als mensen elkaar opzoeken rondom een idee, spontaan de handen ineen slaan en samen gaan werken aan een mooiere samenleving. Dit gebeurt voortdurend, in kerken, sportclubs en het rijke verenigingsleven van ons land. In Drenthe is die samenkracht overal zichtbaar. In energie- en zorgcoöperaties. In het organiseren van feestweken, schuurfeesten, paasvuren en het carbidschieten. Verder terug in de tijd in de boermarkes en de zuivelcoöperaties. En zelfs de eerste bewoners van onze provincie gebruikten samenkracht om graven te maken die we nu nog kennen als de hunebedden. Met die samenkracht kunnen we meer bereiken dan de overheid ooit zou kunnen. Daarom willen we daarop inspelen. Wat de samenleving zelf kan, moet de overheid niet overnemen. In tegendeel: we moeten de samenkracht stimuleren en eigen initiatieven van onze inwoners actief ondersteunen met onze kennis, advies en zo nodig een financiële bijdrage.

De werkwijze van het CDA

CDA'ers zitten niet in de politiek voor publiciteit maar voor prestaties. Daardoor spelen we ons wellicht wat minder vaak in de kijker. Want verwacht van ons geen opzweepende teksten of ondoordachte plannen die het goed doen in de pers. Wij richten ons liever op de man in de straat dan die op twitter. Wij gaan liever in discussie met onze collega-statenleden dan in debat. Wij komen liever met goede plannen dan met goedkope oplossingen. Wij geloven niet in een politiek van winnaars en verliezers, maar in een politiek van samen aan de slag. Voor ons is de statenzaal geen arena, maar een werkplek.

Onze politiek is niet alleen gebaseerd op feiten en wetenschappelijk onderzoek. Wij schuwen een gezonde dosis idealisme niet in onze ambitie om een mooier Drenthe werkelijkheid te maken. Kenmerkend voor ons idealisme is ons geloof in het goede van de mens, ons vertrouwen in de inwoners van Drenthe en onze overtuiging van de samenkracht.

In het politieke werk van alle dag, zullen wij steeds drie uitgangspunten hanteren:

- Begrijpelijke politiek en begrijpelijk beleid. Wat we doen in het provinciehuis, moet uit te leggen zijn bij de buurtbarbecue.
- Vanuit het perspectief van de inwoner. Wat we bedenken in het provinciehuis, moet werkbaar zijn voor de inwoner.
- Uitgaan van samenkracht. We kijken eerst naar wat de samenleving zelf kan en pas dan naar welke ondersteuning de overheid daar nog extra bij kan geven.

Aan deze drie uitgangspunten toetsen we niet alleen onze eigen plannen, maar ook die van collega-Statenleden, Gedeputeerde Staten, inwoners, bedrijven en organisaties.

Het gedachtengoed van het CDA

Ons gedachtengoed, onze visie op de samenleving en de politiek, is al veertig jaar gebaseerd op vier uitgangspunten.

Gespreide verantwoordelijkheid:

Voor het CDA begint politiek met de erkenning van maatschappelijk initiatief. Mensen, buurten, sportclubs, scholen, kerken, zorginstellingen, bedrijven: ze leveren allemaal een unieke bijdrage aan de samenleving. De overheid geeft al die verschillende mensen en organisaties het vertrouwen dat ze doen wat ze kunnen, van de inwoner vragen we de overheid de ruimte te geven om te doen wat zij moet doen. De kracht zit hier in het begrip 'vertrouwen', dat de relatie tussen inwoners en overheid wezenlijk anders maakt dan de bestaande cultuur van controleren en afrekenen. Vertrouwen schept ruimte voor nuchter samenwerken met gebruik van ieders kennis en kunde. En het vraagt van de overheid te accepteren dat er soms ook fouten worden gemaakt.

Publieke gerechtigheid:

Het CDA staat pal voor de rechtsstaat als onmisbare voorwaarde voor de bescherming van onze inwoners. De overheid is er om de samenleving te ondersteunen. Een strenge en betrouwbare overheid die grenzen stelt en onrecht bestrijdt is nodig om ruimte te scheppen voor al het goede dat mensen in de samenleving tot stand kunnen brengen. De overheid moet rechtvaardig zijn. Ze moet in haar optreden recht doen aan alle facetten van het mens-zijn, en op die verantwoordelijkheid aanspreekbaar zijn. De overheid heeft een bijzondere verantwoordelijkheid als het gaat om de zorg voor wie kwetsbaar en afhankelijk zijn.

Solidariteit:

Het CDA zet in op betrokken inwoners die omzien naar elkaar om de onderlinge verbondenheid te versterken. Wie ziet dat een ander in de problemen komt, raakt dat en kan niet anders dan in beweging komen. Het gevoel van verbondenheid gaat vooraf aan de bereidheid tot financiële of andere hulp. Ook in door de overheid georganiseerde hulp moet die persoonlijke verbondenheid weer zichtbaar en voelbaar worden. Omzien naar elkaar en onderlinge verbondenheid noemen we in Drenthe naoberschap.

Rentmeesterschap:

Vanuit een besef van verbondenheid tussen de generaties voelt het CDA zich geroepen tot zorg voor natuur en cultuur. We hebben onze aarde, de natuur én de cultuur geërfd van onze (voor)ouders en te leen van de generaties die na ons komen. Dat vraagt dat we ook in onze omgang ermee verder kijken dan ons eigen belang en onze eigen tijd. Beheren en beheersen zijn niet voldoende. Het is onze ambitie om iedere generatie opnieuw de aarde beter achter te laten dan we hebben gekregen. Daarvoor zijn creativiteit en innovatie nodig, maar ook soms moeilijke keuzes. Als we daarmee op lange termijn kunnen beschermen wat van waarde is, is het CDA hiertoe bereid.

Ons verhaal voor Drenthe

Het CDA heeft een sterk verhaal voor een trots Drenthe. Wij bieden Drenthe een nieuw perspectief. Niet als achtergebleven gebied, maar als voortrekker in nuchterheid en menselijke maat. Niet als arme provincie, maar als een provincie waar geluk belangrijker is dan rijkdom. Niet als grensregio van Nederland, maar als knooppunt van Saksen.

Drenthe – je zult er maar wonen!

Je zult maar in Drenthe wonen! De meeste Drenten zullen zoiets wel eens te horen hebben gekregen buiten de provincie. Een opmerking met een zweem van meewarigheid, want wat moet je nu in dat armoedige, afgelegen en achtergebleven boeren grensgebied? En het is maar goed ook dat de rest van Nederland daar zo over denkt. Want als Drenten koesteren we de rust en ruimte die we hebben. Wij hoeven geen massale toestroom van nieuwe Drenten. Wij hoeven niet voorop in de vaart der volkeren. Wij hoeven geen groot podium. Laat ons maar mooi hier wonen. Drenten hebben namelijk een goed bewaard geheim: Drenthe is geen minderwaardige maar de beste provincie van Nederland om in te wonen. Want niet alleen rust en ruimte kenmerken onze provincie. We hebben betaalbare woningen op een steenworp afstand van schitterende natuur. We combineren toonaangevende nieuwe economie en landbouwtechnieken met een eeuwenoude cultuur. We hebben prachtige evenementen dankzij inwoners die naar elkaar omzien en samen mooie dingen maken. We verweven nuchterheid en hard werken met nieuwsgierigheid naar nieuwe ontwikkelingen en tijd voor elkaar. Dus, je zult maar in Drenthe wonen, wat een geluksvogel ben je dan!

Drenthe en de menselijke maat

Het CDA ziet met zorg de onrust in de samenleving groeien. De systeemwereld van regels en procedures, theoretische rekenmodellen, bureaucratie en instanties is volledig los komen te staan van de leefwereld van onze inwoners. Inwoners met terechte zorgen en goede ideeën lopen hierdoor stuk op de systemen, die hen niet meer verder helpen, maar steeds vaker in de weg zitten. Drenthe heeft alles in huis om in Nederland de voorloper te worden in het weer samen brengen van systeem- en leefwereld. Drenthe is in alles een overzichtelijke provincie waar kleinschaligheid en nuchterheid nog steeds aanwezig zijn. Onze systeemwereld moet daarvoor op de schop. We moeten weer gaan denken en werken vanuit onze inwoners en de systemen vervolgens zo inrichten dat zij weer ten dienste staan van de samenleving. Wat het CDA betreft gaat de provincie daarmee actief aan de slag, zodat wij over vier jaar het goede voorbeeld zijn voor heel Nederland.

Drenthe en rijkdom

Nergens anders dan in Drenthe zijn historie en toekomst zo nauw verbonden. Als geen ander combineren Drenten interesse in het nieuwe met respect voor het oude. Hier racen speed-pedelecs langs handgegraven kanalen uit de 19e eeuw. Hier experimenteren land- en tuinbouwers met de nieuwste technologieën op eeuwenoude akkers. Hier wordt waterstoftechnologie ontwikkeld op de plekken waar voorheen turf werd gestoken. En hier verstaan we de kunst van het in stand houden van duizenden jaren oude grafmonumenten als moderne toeristische trekpleisters. In geld, inkomens en vermogen uitgedrukt is Drenthe wellicht geen rijke provincie, maar toch is het hier goed leven en dat willen we graag zo houden. Wat het CDA betreft hoeft Drenthe geen rijke provincie te worden, maar willen we een gelukkige provincie blijven. We willen daarom in navolging van Friesland de focus gaan leggen op het ontwikkelen van zogeheten 'brede welvaart'. Niet de economische groei en het nastreven van steeds meer welvaart is voor ons het doel van ons beleid, maar het welzijn van onze inwoners. We willen dat de provincie daar deze periode op in gaat zetten en daarvoor in overleg gaat met onze inwoners over wat zij belangrijk vinden voor hun welzijn.

Drenthe en Saksen

Drenthe is een gebied waar we trots op zijn, met haar eigen culturele rijkdom en gebruiken. Maar Drenthe kan veel meer zijn dan alleen een van de twaalf Nederlandse provincies. Het CDA ziet Drenthe niet als een grensstreek ver afgelegen van de Randstad, maar als een knooppunt tussen de Saksische gebieden Achterhoek, Veluwe, Salland, Twente, Groningen en het Duitse Nedersaksen. Deze gebieden zijn van oudsher met elkaar verbonden door cultuur, taal en historie. Een mooi voorbeeld van de historische verbondenheid tussen deze gebieden is de Hanze. Het gevoel van de verbondenheid van deze gebieden is door de jaren heen verdwenen. Het CDA wil dit gevoel weer nieuw leven inblazen en de verbondenheid van deze gebieden versterken door onder andere de infrastructuur binnen deze regio te verbeteren, ons als regio te profileren en bestuurlijk nauwer samen te werken.

Infrastructuur

Verbeterde weg-, water-, lucht- en OV-verbindingen met steden als Zwolle, Groningen en Bremen, zeehavens als de Eemshaven en Hamburg en universiteiten als de Rijksuniversiteit Groningen, Universiteit Twente, Universität Bremen en Wageningen University and Research hebben ons meer te bieden dan we er nu uit halen.

Verbinding en profilering

De Europese Unie doet graag zaken met internationale regio's en Drenthe kan een belangrijk onderdeel zijn van een nieuwe Euregio Saksen die zich uitstrekt van Wageningen tot Groningen en van Havelte tot Hamburg. Deze hele regio heeft een gemeenschappelijke identiteit door een gedeelde cultuur en historie. Het CDA wil inzetten op het versterken van de onderlinge verbondenheid van inwoners en de bestuurlijke samenwerking binnen deze regio. Deze Europese regio Saksen heeft alles in zich om een regio van betekenis te zijn.

Als regio kunnen we veel voor elkaar betekenen. We kunnen elkaars economie versterken en onze infrastructuur inclusief luchthavens en havens beter benutten. We kunnen meer aan kennisontwikkeling en -uitwisseling en innovatie doen dankzij de aanwezige universiteiten. We kunnen grensontkennend samenwerken op het gebied van werk, politie, defensie, ambulance, onderwijs en sport. En we kunnen ons gezamenlijk als regio presenteren aan de Europese Unie en Den Haag om zo meer kans te maken op Europese en Nederlandse programma's en subsidies.

Het CDA wil daarom dat provincie Drenthe het initiatief neemt om in deze regio een samenwerkingsverband te vormen met een gezamenlijke lobby-agenda en een vaste regio-ambassadeur in Brussel en Den Haag. En om de regiovorming niet te beperken tot een bestuurdersfeestje, willen we het gevoel van verbondenheid in de samenleving versterken door bijvoorbeeld het initiëren en stimuleren van gezamenlijke sport- en cultuurevenementen, netwerkevenementen voor het bedrijfsleven en uitwisselingsprogramma's in het onderwijs.

Inwoners en overheid

Samenkracht is niet alleen weggelegd voor inwoners. Samenkracht ontstaat ook als bedrijven, organisaties en overheden elkaar opzoeken rondom een idee, spontaan de handen ineen slaan en samen gaan werken aan een mooiere samenleving. We verwachten van de provincie Drenthe daarin een voortrekkersrol op basis van een heldere agenda met ideeën die onze provincie mooier maken en een actieve samenwerkende houding richting iedereen die mee wil werken aan die agenda. Daarbij zetten we de samenkracht van de samenleving steeds actief in. Dus eerst kijken wat de samenleving zelf kan of al doet en pas daarna de markt en de overheid inschakelen.

De provincie als regisseur

De provincie kan als geen ander een voortrekkersrol vervullen, want de provincie heeft de positie om de netwerkorganisatie bij uitstek te zijn. De provincie zit tussen gemeenten en rijksoverheid in en heeft contact met buurprovincies, het bedrijfsleven en allerlei organisaties. Met kennis en relaties kan juist de provincie mensen en organisaties samen brengen rond provinciale vraagstukken, samenwerkingen initiëren en stimuleren en helpen duurzame oplossingen te vinden. Het CDA ziet de provincie als regisseur van het toekomstbestendig maken van Drenthe. Of het nu gaat om de leefbaarheid van ons platteland, de Drentse cultuur, toerisme, woningbouw, economie, duurzaamheid of zorg, de provincie initieert, stimuleert en regisseert. Niet als degene die bepaalt, maar degene die kennis over Drenthe in huis heeft of bijeen kan brengen, die in kaart kan brengen wat voor Drenthe nodig is en afspraken kan maken met diegenen die dit voor elkaar kunnen krijgen.

Vertrouwen

De relatie tussen inwoners en de overheid doet ertoe. Het vertrouwen van Nederlanders in de diverse overheden en de politiek in het algemeen staat zwaar onder druk, maar ook andersom straalt het vertrouwen er niet altijd vanaf. Via tal van regels, formulieren en controles straalt de overheid consequent uit haar inwoners geen vrijheid of eigen initiatief toe te vertrouwen. Onze systeemwereld van bureaucratie, regels, procedures en instituten is mijlenver af komen te staan van de leefwereld van onze inwoners. Onze oplossingen sluiten niet meer aan bij de terechte zorgen en goede ideeën van inwoners en onze systemen staan praktische oplossingen vaker in de weg dan dat ze die oplossingen verder helpen. Het CDA is ervan overtuigd dat het vertrouwen in de overheid pas terugkeert wanneer de overheid haar eigen inwoners weer met vertrouwen tegemoet treedt. We willen dat Drenthe de voorloper wordt in het weer bij elkaar brengen van systeem- en leefwereld door rigoureus in alles weer te denken vanuit de inwoner en niet vanuit de regels en systemen. We zien voor de provincie daarin een voortrekkersrol weggelegd.

De gewone man

Het CDA vraagt aandacht voor de zogeheten 'gewone man' of zoals één van de aartsvaders van de christendemocratie zei: 'de kleine luyden'. De overheden, veel instanties, maar ook de volksvertegenwoordiging worden veelal gevormd door hoogopgeleid personeel dat zich over het algemeen goed kan uiten in woord en schrift en veel theoretische kennis in huis heeft. Onze bevolking bestaat voor een groot deel uit minder hoog opgeleide inwoners die vaak moeite hebben de taal van overheid, instanties en politiek te volgen of haar ideeën onder woorden te brengen. Maar die inwoners hebben wel degelijk ook veel kennis in huis en bovendien hebben zij terechte zorgen en goede ideeën. Het verschil in opleidingsniveau tussen de overheid, instanties en de politiek en onze inwoners kan een kloof veroorzaken of vergroten die het CDA wil voorkomen door steeds ons best te doen oprecht te luisteren naar wat onze inwoners tegen ons zeggen. We zien hierin namelijk ook een kans. Als we de brug weten te staan tussen het provinciehuis en de samenleving en elkaar echt proberen te verstaan, kunnen we de nuchtere praktijkervaring van inwoners combineren met de theoretische kennis van ambtenaren en de ideologische standpunten van politici en zo voor

Drenthe de beste toekomstplannen maken.

Bestuurlijke samenwerking

Het aanpakken van de grote opgaven waar we als provincie voor staan, kan niet anders dan in samenwerking met inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties. Maar ook onze gemeenten en waterschappen zijn hierbij onmisbaar. Richting de gemeenten en waterschappen vinden we het van belang dat de provincie zich opstelt als gelijkwaardige partner. De provincie staat niet boven hen, maar staat samen met hen aan de lat. We hanteren het 12+1+4-principe. De 12 gemeenten zijn vanuit de inwoner bekeken de eerste overheid, zij staan het dichtst bij hen en doen veel voor de lokale samenlevingen. Maar voor de grotere provinciale opgaven staan we pas sterk als we echt samenwerken als 12 gemeenten + 1 provincie + 4 waterschappen. Dat gebeurt nu al, de basis voor deze samenwerking is goed en de afgelopen periode sterk verbeterd, maar het kan nog beter. We willen dat er de komende jaren aandacht wordt besteed, zowel op politiek als op ambtelijk en bestuurlijk niveau, aan de manier waarop we in Drenthe samenwerken voor de Drentse samenleving. Wat ons betreft zou de basis voor deze samenwerking een gemeenschappelijke vierjaarlijkse agenda moeten zijn, zodat gezamenlijk kan worden bepaald op welke ambities geld en mensen moeten worden ingezet.

De provincie heeft een toezichhoudende rol bij de gemeenten. Maar het CDA ziet daarin een wisselwerking. De provincie staat niet alleen dichtbij de gemeenten, maar ook dichtbij het rijk. Zij weet wat er in gemeenten speelt en het CDA vindt het van belang dat zij daar ook iets mee doet richting het rijk. Al jaren staan gemeenten onder druk, zowel financieel, als door het steeds verder groeiende takenpakket. Wanneer de provincie als toezichhouder ziet dat het bij gemeenten onder haar hoede niet goed gaat, is het aan haar om ook namens de gemeenten aan de bel te trekken bij het rijk en om de gemeenten daarmee te ondersteunen.

Ruimte en wonen

Er wordt wel gezegd dat als we in Drenthe alles zouden doen wat we willen, we twee keer onze oppervlakte nodig zouden hebben. Zelfs in een provincie als Drenthe is onze ruimte schaars en daarom moeten we goed nadenken over hoe we die ruimte willen gebruiken. In Drenthe zijn we zuinig op onze ruimte. Wat het CDA betreft verdelen we onze ruimte zo, dat Drenthe de balans houdt die er nu is. Daarbij moet beschermd worden wat van waarde is, maar moet er wel ruimte blijven voor nieuwe ontwikkelingen die waarde toevoegen.

Drents landschap

Ons landschap kenmerkt zich door kleinschaligheid en afwisseling. Bij ons geen grote steden, eindeloze bossen of uitgestrekte landerijen. Wie door Drenthe rijdt, wordt na iedere bocht verrast door weer een andere kant van Drenthe. De ene keer rij je langs akkers of weilanden, dan weer door een bos of heidegebied, tussendoor passeer je beekdalen of zandruggen en verderop karakteristieke dorpjes of grotere plaatsen boordevol bedrijvigheid. Dit unieke landschap wil het CDA behouden en het CDA ziet voor de provincie een rol in de bescherming van dit landschap.

Gebiedsplannen

Wat ons betreft blijft er in Drenthe altijd ruimte voor landbouw, natuur, wonen, recreëren en werken, maar steeds in goede balans met elkaar. Voor de goede balans moet de leefbaarheid van onze provincie voor mens en dier steeds meegewogen worden. Daarvoor is het belangrijk om rekening te houden met zaken als gezonde natuur, voldoende water en energie, goede infrastructuur en voorzieningen en mogelijkheden om in Drenthe te blijven wonen en werken. Om de balans te houden is het belangrijk om per gebied met alle belanghebbenden duidelijke afspraken en plannen te maken voor de verdeling van de ruimte. De provincie heeft hierin een regierol en een inspanningsverplichting om te komen tot deze gebiedsplannen, maar is niet degene die alles bepaalt. In Drenthe doen we het samen, op onze eigen nuchtere manier en in goed overleg. Met elkaar en naast elkaar kan er veel gerealiseerd worden. We realiseren ons echter dat niet alles meer overal kan en dat we verstandige, maar soms ingrijpende, beslissingen moeten nemen om Drenthe toekomstbestendig aan volgende generaties door te kunnen geven.

Omgevingswet

De nieuwe Omgevingswet biedt mogelijkheden om echt samen afspraken te maken over onze ruimte. De invoering van deze wet heeft behoorlijk wat voeten in de aarde en zal niet lukken zonder fouten te maken. Als CDA vinden we het belangrijk dat desondanks nieuwe ontwikkelingen onverstoord door kunnen gaan. Initiatiefnemers van goede plannen mogen niet gehinderd worden door verandering van wetgeving en werkwijzen bij de overheid. Het kan bijvoorbeeld niet zo zijn dat er een gat valt tussen oude en nieuwe wetten waarin even helemaal niets gedaan kan worden. Zo lang nieuwe wetten, regelingen, werkwijzen of visies niet werkend zijn, werken we door op basis van wat we nog hebben. Ondertussen moet er ten allen tijde rechtszekerheid zijn voor onze inwoners en bedrijven en moeten zij steeds weten waar zij aan toe zijn. Daarnaast vinden we het van belang dat initiatiefnemers actief geholpen worden als zij bijvoorbeeld tegen problemen aanlopen bij de invoering van nieuwe digitale systemen, ook deze verandering mag ontwikkelingen niet in de weg staan.

Ruimtelijke ontwikkelingen

Mensen zijn voor hun welbevinden afhankelijk van de leef- en werkomgeving en het is belangrijk dat zij hier volop invloed op hebben. Regels en beleid moeten geen belemmering zijn, maar mensen helpen hun dromen te realiseren. De overheid heeft een rol in het geven van duidelijkheid in wat niet kan, maar zeker ook een rol in aangeven wat wel kan en hoe mensen dat kunnen realiseren. Het CDA wil geen afwachtende overheid, maar een proactieve, meehelpende overheid.

Goede leefomgeving

Drenthe is allereerst een plek waar veel mensen wonen, hun thuis hebben. Een goede leefomgeving van en voor de inwoners van Drenthe is dan ook ons uitgangspunt bij de verdeling van onze ruimte. In Drenthe zijn belangrijke aspecten van een goede leefomgeving de rust, ruimte en nabijheid van natuur. Deze kenmerken van ons gebied moeten steeds zichtbaar zijn. Niet alleen doordat er rondom woonplaatsen veel rust, ruimte en natuur is. Ook in woonplaatsen moet rust, ruimte en natuur aanwezig zijn. Wij zijn ervan overtuigd dat dit de gezondheid en het welzijn van onze inwoners bevordert en het helpt om Drenthe leefbaar te houden ondanks klimaatveranderingen. Het CDA ondersteunt het herstructurerings- en inbreidingsbeleid dat veel Drentse gemeenten hanteren om te voorkomen dat dorpen onbegrensd groeien. Maar het CDA wil niet dat alle open plekken in woonplaatsen volgebouwd worden. Wij willen juist dat onze woonplaatsen ook voldoende groen blijven en ruimte bieden om naar buiten te gaan voor ontspanning en beweging, zowel de oude kernen en bestaande wijken als nieuwbouw en bedrijventerreinen. Daarom moet er ook ruimte voor uitbreiding zijn bij dorpen die anders helemaal volgebouwd zouden worden.

Aantrekkelijke dorpscentra en winkelgebieden

Om een fijne provincie te zijn en te blijven om in te wonen en te verblijven zijn aantrekkelijke dorpscentra en winkelgebieden nodig. Deze plekken zijn aantrekkelijk wanneer er levendigheid is. Leegstand en verloedering moet worden tegengegaan. En het overeind houden van verschillende functies, zoals winkels, horeca en maatschappelijke voorzieningen moet worden ondersteund vanuit de overheid. Ook hiervoor is een meedenkende overheid nodig, die inwoners en ondernemers helpt nieuwe plannen te ontwikkelen. Maar de overheid heeft ook een rol in het sturen op het centreren van functies zodat deze elkaar kunnen versterken en het beschermen van de unieke uitstraling van onze dorpen.

Woningbouw

Het CDA wil niet dat Drenthe een exclusieve provincie wordt voor een selecte groep mensen op de woningmarkt. Onze provincie moet woonruimte bieden voor iedereen, van jong tot oud, van praktisch tot academisch, van minimuminkomen tot vermogend. Maar omdat onze rust, ruimte en natuur ons grootste goed zijn en we onze provincie niet willen volbouwen met woningen, moeten we keuzes maken. Het CDA wil in dorpen ruimte bieden voor betaalbare woningen aan mensen die in die gemeente, dat dorp of op die streek wonen of hebben gewoond. Mensen die daar hun wortels hebben. Ouderen die daar tot hun levenseinde willen wonen, jongeren, terugkerende studenten en hun gezinnen. De provincie moet de gemeenten de ruimte bieden om bij nieuwbouw een deel van de te bouwen woningen te reserveren voor genoemde doelgroepen. Van de provincie vragen we een plan van aanpak om bij voorkeur in de dorpen, en wellicht in mindere mate in de steden, de mogelijkheid te bieden om eigen inwoners een voorkeursbehandeling te geven. Onderdeel van dit plan is in ieder geval een lobby om wetgeving aan te passen die ons belemmert voorrang te geven aan onze eigen inwoners bij woningbouw. Op dit punt willen we dat de provincie nauw samen optrekt met gemeenten en woningbouwcorporaties.

Senioren, starters en spoedzoekers

Het CDA wil een herwaardering van de aloude seniorenwoningen, oftewel de alom bekende eenvoudige rijtjeswoningen met 1 slaapkamer beneden, ruimte voor logerende kleinkinderen boven en een kleine eigen tuin. Ergens heeft de laatste jaren de gedachte post gevat dat alle ouderen liever in appartementen zouden wonen en zijn de succesvolle seniorenwoningen in de verkoop gedaan en vervangen door seniorencomplexen. Maar de roep om ouderenhuisvesting is sindsdien nooit groter geweest. Ook onder senioren blijken velen nog behoefte te hebben aan een eigen voordeur en ruimte om op kleine schaal te (moes)tuinieren. Door een gebrek aan dit type woningen blijven veel senioren nu wonen in woningen die voor hen te groot zijn en beter vrij zouden kunnen komen voor gezinnen.

De herwaardering van dit type woningen biedt ook kansen aan de twee andere groepen op de woningmarkt die nu moeilijk aan een woning komen. Allereerst zijn deze woningen zeer in trek gebleken bij starters. Sinds de seniorenwoningen van weleer massaal in de verkoop gingen, zijn daar veel starters komen wonen, omdat dit precies het type woning is die voor hen betaalbaar en voor de eerste jaren geschikt is. Daarnaast kunnen deze woningen een plek bieden aan mensen die met spoed tijdelijk een woning zoeken, de zogeheten spoedzoekers die nu vaak uit noodzaak illegaal op vakantieparken wonen.

Het CDA ziet graag de seniorenwoningen terug in onze woonplaatsen, maar dit keer anders ingezet. Uiteraard in een modern duurzaam jasje en dit keer zowel bedoeld voor senioren als voor starters en spoedzoekers en voor zowel tijdelijke als langdurige huurders als voor kopers. Het CDA wil dat de provincie de benodigde partijen bij elkaar brengt om dit concept verder uit te werken en zo een oplossing te creëren voor een aantal problemen op de woningmarkt.

Statushouders

Het CDA voelt een verantwoordelijkheid voor mensen die geen veilig of menswaardig leven kunnen leiden in hun geboorteland en daarom op zoek zijn naar een nieuw thuis. Wij zijn bereid om deze mensen in onze provincie een woning te geven wanneer de officiële instanties hebben beoordeeld dat zij recht hebben op verblijf in ons land. Er moet op de woningmarkt echter altijd ook ruimte zijn voor mensen die hier geboren en getogen zijn en een woning zoeken. Ook hier moet balans gevonden worden.

Natuur en Stikstof

Rust, ruimte en natuur zijn kenmerkend voor Drenthe. De provincie ondersteunt samen met andere betrokkenen het behoud van deze kenmerken. Benutten, beleven en beschermen van de aanwezige en te ontwikkelen natuur zijn hier sleutelwoorden. Net als een nuchtere en praktische opstelling bij thema's als biodiversiteit en stikstof.

Natuurgebieden

In Drenthe hebben we prachtige natuurgebieden waarin dieren en planten kunnen floreren. De afgelopen decennia is er in onze provincie steeds meer grond 'teruggegeven' aan de natuur. We vinden dat hiervan de grens in zicht is, we hebben ook ruimte nodig voor andere bestemmingen. Daarnaast vinden we dat we moeten voorkomen dat deze gebieden na de ontwikkeling van natuur niet meer toegankelijk zijn voor mensen. Juist ook om draagvlak te houden voor natuurbehoud en –ontwikkeling, maar ook omdat het prettig en gezond voor mensen is om de natuur in te kunnen trekken. Het CDA ziet de Drentse natuurgebieden als onze moderne markten, gemeenschappelijke gronden waar we gezamenlijk van mogen genieten en die we gezamenlijk gebruiken voor onze ontspanning. Dat betekent dat natuurgebieden toegankelijk moeten zijn voor onze inwoners en bezoekers, voor sport, ontspanning en toerisme. We willen dat de provincie de belangen van deze inwoners en bezoekers actief behartigt richting natuurorganisaties.

Biodiversiteit

Een gezonde balans in de biodiversiteit is voor onze leefomgeving van groot belang. Als de biodiversiteit te ernstig verstoord raakt, functioneert onze aarde niet meer goed. Vanuit onze zorg voor de wereld die we door willen geven vindt het CDA het belangrijk dat de biodiversiteit wordt beschermd, ook in Drenthe. In alle nuchterheid beseffen we dat Drenthe slechts 2.700 km² groot is en daarmee bij lange na niet groot genoeg om aan iedere bedreigde planten- en diersoort een geschikt leefgebied te bieden. Voor veel soorten bestaan mogelijk elders in Nederland, in Europa of de wereld veel geschiktere leefgebieden. Maar ook binnen Drenthe is nu aandacht vereist voor een gezond bodemgebruik en voor het behoud en versterken van de nu bestaande biodiversiteit.

Invasieve exoten

Wat betreft biodiversiteit hebben we in Drenthe ook te maken met invasieve exoten die hier echt niet thuishoren en veel schade berokkenen. De bestrijding van deze exoten als de Berenklauw, het Sint Jacobskruid en de Japanse Duizendknoop dient voortvarend te worden aangepakt.

De wolf

Een goed voorbeeld van een soort die wat het CDA betreft niet in Drenthe thuis hoort, is de wolf. Wolven kwamen voor in Drenthe in een tijd waarin onze ruimte geheel anders werd benut. In onze huidige tijd past een agressief roofdier als de wolf niet meer in onze woonomgeving, temeer omdat er in de wereld om ons heen voldoende leefgebieden voor dit dier zijn. Inmiddels is de realiteit echter dat de wolf zich in onze provincie heeft gevestigd en we dit niet zomaar ongedaan kunnen maken. Het CDA Drenthe vindt dat de provincie alles op alles moet zetten om de beschermde status van de wolf te verminderen, zodat verjagen en bejagen mogelijk wordt en de wolf uit Drenthe verdwijnt. Want het is volslagen onrealistisch én onwenselijke om heel Drenthe vol met wolfwerende hekken te zetten, om onze schapen, paarden en koeien te beschermen. Dit is onwerkbaar, onbetaalbaar en verwoest ons mooie Drentse landschap. Bovendien doen wolfwerende hekken niets voor de veiligheid van onze Drentse inwoners. Schade die door wolven wordt aangericht moet snel en ruimhartig worden vergoed.

Stikstof

De stikstofopgave heeft een enorme impact op Drenthe, haar inwoners en het platteland. Het CDA heeft grote zorgen over de haalbaarheid en uitvoerbaarheid van de voorgestelde Haagse plannen. Wat ons betreft is het stikstofprobleem een prima voorbeeld van een onderwerp waarbij theorie en overheid leidend zijn geworden maar helemaal los zijn komen te staan van praktijk en samenleving. Wij willen het in Drenthe helemaal andersom hebben; de praktijk en samenleving voorop en de theorie en overheid daarop laten aansluiten. Als het gaat om stikstof willen wij daarom de natuurontwikkeling in de praktijk monitoren. Niet met regels en rekenmodellen vanuit een kantoor, maar met de voeten in het veen en op het zand en ter plaatse kijken hoe het gaat. Waar nodig gaan we samen met onze inwoners aan de slag. Maar dan wel op de praktische en nuchtere Drentse manier en vanuit het besef dat we in Drenthe niet de ruimte hebben om iedere soort een eigen leefgebied te geven en dat ook de mens moeten kunnen blijven genieten van onze provincie.

Het CDA is op dit punt kritisch op wet- en regelgeving en internationale afspraken die ons verplichten om acties te ondernemen die schadelijk zijn voor onze eigen samenleving. Het kan niet zo zijn dat we vanwege theoretische bedreigingen van de natuur in de praktijk van alle dag geen mogelijkheden meer hebben om woningen te bouwen, onze infrastructuur te verbeteren, voedsel te produceren of evenementen te organiseren. Beperkingen die natuurbescherming ons opleveren kunnen wij niet de rechtspraak in de schoenen schuiven. Rechters doen uitspraken op basis van wetten, regels en afspraken die de politiek zelf heeft gemaakt, maar waarvan destijds de consequenties niet goed overzien zijn. Wat het CDA betreft wordt het hoog tijd om onze regels, systemen en instanties weer ten dienste te laten zijn van onze samenleving. Wij willen handelen naar de bedoeling van wetten en afspraken in plaats van de letter en inzetten op het aanpassen van wetten en afspraken die niet uitvoerbaar zijn of die schadelijk zijn voor onze samenleving. Van de provincie verwachten we dat zij zich inzetten om dergelijk wetten en afspraken in Den Haag of Brussel aangepast te krijgen, zodat deze weer stroken met de praktijk.

De afgelopen periode is Drenthe een voorbeeld voor het land geweest op het gebied van samenwerking tussen politiek, boeren en natuurorganisaties. Juist in Drenthe keerden de boeren zich niet tegen de overheid en bleven natuurorganisaties in gesprek met de overheid. Dit is te danken aan bestuurders op zowel provinciaal als lokaal niveau die nuchterheid voor theoretische modellen plaatsden en het gesprek voor polarisatie. Ook in de komende periode willen we hierop blijven inzetten. We komen alleen uit de problemen die zich nu voordoen als we met elkaar in gesprek blijven, ons hoofd koel houden en naar praktische oplossingen blijven zoeken.

Duurzaamheid

Duurzaamheid zit in de genen van het CDA. Eén van onze uitgangspunten vanaf onze oprichting is 'rentmeesterschap', oftewel: de verantwoordelijkheid en zorg voor onze aarde. Gezien de zorgen die er over deze aarde zijn, is duurzaamheid voor ons de komende jaren een topprioriteit. Ons doel is een Drenthe dat klaar is voor de toekomst. We willen ons landschap aanpassen aan de gevolgen van klimaatverandering. We willen onze aarde niet uitputten of vervuilen. We willen dat we op een slimme manier onze eigen energie opwekken en opslaan en dat onze inwoners hier zelf van profiteren. We willen dat nu en in de toekomst niemand verstoken blijft van energie of achterblijft met torenhoge energierekeningen.

De rol van de provincie

Het verduurzamen van onze provincie vraagt visie, kennis en samenwerking. De provincie kan in onze ogen de regisseur zijn voor het toekomstbestendig maken van Drenthe op ieder gebied, dus ook als het gaat om verduurzaming. De provincie stimuleert nieuwe ideeën, coördineert de afstemming tussen alle belanghebbenden over het ruimtegebruik en faciliteert de regionale voorzieningen die nodig zijn zoals netcapaciteit en duurzaam openbaar vervoer. Wat het CDA betreft neemt de provincie in de Drentse Energieregio nadrukkelijker een regierol. Daarbij verwachten we van de rijksoverheid de ruimte om de verduurzaming van onze provincie zo te organiseren als ons dat zelf goed lijkt, nuchter en samen.

Klimaatverandering

Bij duurzaamheid richten wij ons op het aanpassen van onze omgeving aan de gevolgen van klimaatverandering.

Circulair leven

Onder duurzaamheid verstaat het CDA ook de ambitie om onze aarde zo goed mogelijk door te geven aan de volgende generatie. Dat betekent dat we haar niet uitputten en haar water, lucht en bodem zo schoon mogelijk houden. We willen daarom zo weinig mogelijk afval produceren en onze grondstoffen en spullen zoveel mogelijk hergebruiken. Dit geldt zeker voor onze energieproductie en ons energiegebruik.

Duurzame energie

Op het gebied van onze energie gaat duurzaamheid wat het CDA betreft over het zo snel als mogelijk overstappen naar duurzame energiebronnen. We willen zo min mogelijk uitstoot van schadelijke stoffen en nu en in de toekomst voldoende betaalbare energie voor iedereen beschikbaar hebben. Omdat onze oude energiebronnen vervuilen, eindig zijn en steeds duurder worden, is het voor iedereen van belang om hier afscheid van te nemen. Dit doen we allereerst door ons gezamenlijke energieverbruik te beperken, maar vervolgens ook door het gebruik van nieuwe, duurzame energiebronnen. Het CDA ziet in Drenthe vooral kansen in groen gas, biovergisting uit afval, waterstof en zonne-energie. Daarnaast is het CDA voorstander van het gebruik van kernenergie en mag er wat het CDA betreft een nieuwe centrale in Noord-Nederland komen.

De overstap naar nieuwe energiebronnen gaat niet zomaar, iedereen moet de overstap kunnen maken en niemand mag in de kou of de schulden komen te zitten, dat vraagt zorgvuldigheid naast snelheid. De overstap naar nieuwe energiebronnen levert ook een kans op om van een wereldwijde energiemarkt weer een lokale energiemarkt te maken. Het CDA wil dat de opbrengsten van het lokaal opwekken van energie gedeeltelijk ten goede komen van de lokale samenleving via bijvoorbeeld lokale energiecoöperaties.

Infrastructuur

Voor al onze energie is goede infrastructuur nodig. De capaciteit van het elektriciteitsnet is op dit moment te krap waardoor soms nieuwe grote leveranciers of afnemers niet kunnen worden aangesloten. Dit leidt ertoe dat nieuwe bedrijven zich soms niet kunnen vestigen in Drenthe of nieuwe initiatieven voor het opwekken van energie niet kunnen worden gerealiseerd. Het CDA verwacht van de provincie dat zij samen met de netbeheerders inzet op het zo snel mogelijk verhogen van de capaciteit. Soms kunnen nieuwe aansluitingen niet worden toegelaten omdat capaciteit gereserveerd is voor uitgegeven rechten die niet gebruikt worden. Het CDA wil dat de netbeheerder niet-gebruikte rechten weer inneemt, zodat het net zo optimaal mogelijk wordt gebruikt. Daarnaast wil het CDA extra inzet op de ontwikkeling van huisbatterijen. Met een huisbatterij kan energie thuis opgeslagen worden waardoor het elektriciteitsnet wordt ontlast, dit is mogelijk een oplossing voor de druk op dit netwerk.

Naast het elektriciteitsnet is ook de infrastructuur voor gas belangrijk voor een duurzame toekomst in Drenthe. Het bestaande gasnet zal in de toekomst niet meer voor aardgas worden gebruikt, maar kan prima ingezet worden voor duurzaam gas dat we in de toekomst nodig hebben.

Om het verduurzamen van ons vervoer te blijven stimuleren willen we samen met gemeenten en de samenleving nauw samenwerken om te komen tot een provinciedekkend netwerk van oplaadpunten voor elektrische voertuigen en vulpunten voor waterstofvoertuigen. Dit netwerk moet zowel personenvervoer als vrachtvervoer als openbaar vervoer bedienen.

Stimuleringsmaatregelen

Om de verduurzaming van Drenthe te versnellen, wil het CDA inzetten op maatregelen die onze inwoners helpen. Deze ondersteuning moet makkelijk vindbaar zijn, voor iedereen beschikbaar en effectief. Het CDA wil vereenvoudiging van de maatregelen. Daarnaast willen we dat maatregelen voor bijvoorbeeld woningisolatie ook beschikbaar worden gesteld voor materiaalkosten naast arbeidsuren, zodat ook doe-het-zelvers hiervan gebruik kunnen maken. Bovendien willen we dat maatregelen niet alleen worden ingezet voor de stimulering van bewezen technologie, maar vooral ook voor nieuwe technieken zodat de verdere ontwikkeling wordt aangejaagd. Om energiewaarde te voorkomen wil het CDA verder verhoogde inzet op de isolatie en verduurzaming van de sociale woningbouw in plaats van ondersteuning van sociale huurders om hun hoge lasten te kunnen blijven betalen. Tot slot wil het CDA dat bij de provincie bij vergunningaanvragen de aanvrager standaard proactief wordt geadviseerd over mogelijkheden om energie te besparen en uitstoot te verminderen.

Economie

Werkgelegenheid vormt de bron van welvaart. Het hebben van een baan is bovendien de meest sociale voorziening die er bestaat. Werk geeft mensen invulling van hun leven, het gevoel iets nuttigs te doen en onafhankelijkheid. De Drentse economie dient permanent een niveau van welvaart en inkomen te genereren dat minstens gelijk is aan het landelijk gemiddelde. Veel andere beleidsterreinen hangen samen met het beleidsterrein economie. Een gezonde economie vormt bijvoorbeeld mede de basis voor de instandhouding en ontwikkeling van sociale en culturele voorzieningen. En de ontwikkeling en toepassing van nieuwe technologieën die bijdragen aan besparing van fossiele energie leveren nieuwe economische kansen op.

Ondernemersklimaat

Een duurzame economische structuur vraagt vernieuwing van en groeimogelijkheden voor bedrijven. De provincie heeft een medebepalende functie voor de kwaliteit van het ondernemersklimaat. Naast de algemene opgave de Drentse economie te stimuleren wil het CDA inzetten op een duurzame ontwikkeling en vergroening van onze economie. Samen met ondernemers werkt de provincie aan een goed ondernemersklimaat door de verbetering van de economische structuur, de economische uitstraling en de samenwerking tussen bedrijven. Regels, beleid, netwerken en de overheid zijn ondersteunend en stimulerend. De provinciale overheid heeft, ook als het gaat om de economie, een regisseursrol in het optimaliseren van het ondernemersklimaat. Van het beschikbaar houden van goed opgeleide medewerkers tot aan het hebben van goede en voldoende woningen, ruimte voor bedrijven, goede infrastructuur, behoud van de leefbaarheid en de aanwezigheid van sociaal-culturele voorzieningen.

MKB en familiebedrijven

Ongeveer driekwart van de Drentse MKB-bedrijven zijn familiebedrijven. MKB-bedrijven en in het bijzonder deze familiebedrijven zijn gericht op continuïteit, maatschappelijk ondernemen en samenwerking. Zij vormen daarmee de ruggengraat van de Drentse economie. Het CDA wil optimale ondersteuning van deze bedrijven onder meer door het bevorderen van het onderling delen van kennis en ervaring en een meedenkende houding van de Drentse overheden. Niet onze systemen, regels en bureaucratie zijn leidend, maar het praktisch en snel oplossen van vragen en problemen uit het bedrijfsleven.

Regionale samenwerking

Drenthe is niet één economische regio, maar bestaat uit meerdere regio's. Het noorden is gericht op Groningen. Het zuidwesten werkt steeds meer samen met Zwolle en in het oosten zijn er verbindingen met Duitsland. In het zuiden is de Dutch Techzone met Hardenberg in het leven geroepen. Het CDA vindt het van belang dat in al deze samenwerkingen wordt geïnvesteerd, zodat Drenthe als geheel ook sterker wordt.

Innovatie in Drenthe

Wat betreft het CDA wordt economische innovatie actief door de provincie ondersteund om zo onze Drentse economie toekomstbestendig te houden. Voorbeelden van innovatie zijn er in overvloed. Om daarvan een beeld te schetsen geven we hier een paar voorbeelden. Het CDA wil dat de provincie de gemeenten helpt deze voorbeelden verder te ontwikkelen en deze te gebruiken als best practices waar de hele provincie van kan leren en kennis mee op doet.

Groningen Airport Eelde

Het CDA vindt Groningen Airport Eelde (GAE) van groot belang voor de Noordelijke infrastructuur en economie en is dan ook voorstander van voortzetting van het provinciale aandeelhouderschap. Voor de snelle aanvoer van organen voor transplantatie en voor de traumahelikopter is GAE letterlijk van levensbelang voor het noorden. Daarnaast kan de nabijheid van een luchthaven voor het behoud van bestaande en de vestiging van nieuwe (internationale) bedrijven doorslaggevend zijn. Het CDA is groot voorstander van de ontwikkeling die GAE heeft ingezet om steeds meer een plek van innovatie op het gebied van duurzaamheid, luchtvaart en logistiek te worden. Deze nieuwe koers onder de noemer NXT Airport ondersteunen we. We roepen daarbij GAE op steeds meer de samenwerking te zoeken met bedrijven, kenniscentra en overheden. Het CDA vindt dat, vanwege deze belangen, van zowel de landelijke overheid als het bedrijfsleven een bijdrage mag worden gevraagd voor de instandhouding van de luchthaven. GAE heeft lang ingezet op financiële bijdragen vanuit het rijk met het argument dat de luchthaven een cruciaal onderdeel van de bovenregionale infrastructuur is. De rijksoverheid heeft inmiddels laten weten dit niet zo te zien en niet te zullen bijdragen. Door de nieuwe focus op innovatie ziet het CDA nieuwe kansen op landelijke en wellicht zelfs Europese bijdragen in de instandhouding van GAE.

Blueport Meppel

Meppel beschikt over de grootste binnenvaartcontainerterminal van Noord-Nederland. Ook dit biedt kansen voor de Drentse economie. Via het project Blueport wordt ook hier ingezet op versterking en innovatie op het gebied van circulaire economie. Het CDA wil deze ontwikkeling provinciaal steunen via een meedenkende houding bij vergunningen en investeren in benodigde infrastructuur naar Noord- en Oost-Nederland en Duitsland.

Waterstofeconomie

Het CDA ondersteunt de ontwikkeling van toepassingen van waterstof en de ontwikkeling van een geheel nieuwe waterstofeconomie. Hier wordt hard aan gewerkt in heel Noord-Nederland. In Coevorden zet Intergas hierop in, Emmen doet mee, in Hoogeveen wordt een waterstofwijk gebouwd, in Pesse staat een innovatief tankstation, GAE speelt een rol in deze innovatie. Het CDA wil dat de provincie actief deelneemt aan deze ontwikkeling.

Toerisme

Voor de welvaart is toerisme een belangrijke sector in onze provincie. Zij is gebaat bij groei van het aantal overnachtingen, recreanten en toeristen. Ruimte, rust en natuur zijn daarbij belangrijke pijlers, maar ook voorzieningen en activiteiten zijn belangrijk. Wij willen Drenthe aantrekkelijk maken voor meer dan alleen jonge gezinnen of gepensioneerde fietsliefhebbers. Drenthe is wat het CDA betreft een toeristische provincie voor alle generaties. We willen daarom ook in samenwerking met jongeren mogelijkheden onderzoeken voor evenementen die juist hun leeftijdsgenoten naar Drenthe trekken, zoals een dance-event of popconcerten.

Vitale vakantieparken

Het CDA wil blijven inzetten op het project Vitale Vakantieparken. In Drenthe zijn voldoende vakantieparken, maar de kwaliteit is niet altijd goed en sluit ook niet altijd meer aan op wat toeristen zoeken. Met het project Vitale Vakantieparken willen we bestaande vakantieparken waar nodig beter maken. Daarbij wil het CDA oog voor behoud van ons landschap en het belang van kleinschaligheid. Niet ieder vakantiepark hoeft een groot vakantiepark te worden. Dat we kritisch zijn op het aantal vakantieparken, betekent voor het CDA overigens niet dat er geen ruimte is voor nieuwe parken. Sterker nog: op dit punt willen we juist de concurrentiewerking van de markt benutten. De komst van nieuwe parken kan een sterk stimulerend effect hebben op het verbeteren van de kwaliteit van verouderde parken. De kwaliteit van sommige vakantieparken staat onder druk door het combineren van verhuur aan toeristen enerzijds en anderzijds verhuur voor permanent wonen of tijdelijke verhuur aan spoedzoekers of seizoenarbeiders. Het CDA is geen voorstander van deze functievermenging. Volgens ons moeten er keuzes worden gemaakt. Het CDA pleit ervoor om gemeenten en eigenaren hiervoor ruimte te geven. Hierbij moeten er oplossingen gevonden worden voor bezwaren voor deze omzetting bij zowel eigenaren als gemeenten.

Fietsen en wandelen

Het CDA wil dat Drenthe de nummer 1 recreatieve fietsprovincie van Nederland is. Wij willen onze provincie onderscheidend houden door ons expliciet te focussen op recreatief fietsen. Uiteraard is er in onze provincie ook ruimte voor bijvoorbeeld wegwielrennen, veldrijden en mountainbiken, maar voor een duidelijk profiel is focus van belang. Voor het zijn van de nummer 1 in recreatief fietsen is een ruimhartig investeringsbeleid in onze fietsinfrastructuur essentieel. Het CDA wil het fietspadennetwerk bij de tijd houden. Dit netwerk dient ook geschikt te zijn voor het toenemend elektrisch en snel fietsgebruik, inclusief obstakelvrije fietspaden en voldoende oplaadpunten. Bovendien moeten er goede onderhoudsplannen zijn, zodat de kwaliteit op peil blijft. Wij willen in Drenthe een integrale aanpak van het recreatief fietstoerisme die natuur, ruimtelijke ordening, infrastructuur, evenementen en marketing met elkaar verbindt.

Naast recreatief fietsen heeft ook recreatief wandelen de afgelopen jaren een hoge vlucht genomen. Als CDA willen we graag een provinciedekkend wandelknooppuntennetwerk dat ook aansluit op bestaande netwerken buiten onze provincie. We willen daarom dat de provincie gemeenten aanmoedigt om, in samenwerking met Recreatieschap Drenthe, het netwerk ook op hun grondgebied te realiseren.

Evenementen

Grote evenementen bieden kansen. Theaterproducties zoals die over Jack Middelburg, Pauperparadijs, maar ook jaarlijkse evenementen zoals de Cascaderun of het Shakespearetheater geven een grote impuls aan onze economie en aan de onderlinge verhoudingen in de betreffende dorpen en steden. Daarnaast zorgen deze evenementen voor werkgelegenheid en ondersteunen zo de leefbaarheid van onze provincie. De uitgaven die de vele honderdduizenden bezoekers aan deze evenementen doen, komen ten goede

aan ondernemers en bewoners uit heel Noord-Nederland. Uitgangspunten voor de provincie om aan deze evenementen bij te dragen zijn voor het CDA de publicitaire en toeristische voordelen voor Drenthe.

Promotie

De cultuur van wat nu Drenthe is, is door de eeuwen heen gevormd. Het Drentse landschap behoort tot de oudste van Nederland. In Drenthe verbinden we die rijke historie aan nieuwe ontwikkelingen die vandaag de dag in onze provincie plaatsvinden. Alle reden om daar trots op te zijn en dat als provincie en gemeenten samen tot ver buiten Drenthe uit te dragen. Continuïteit in de Drenthepromotie is belangrijk. Het CDA is enthousiast over de inzet van Marketing Drenthe en de manier waarop zij Drenthe promoot: Drenthe als de oerprovincie van Nederland, Drenthe als de plek bij uitstek om te genieten en tot rust te komen! Wat ons betreft staan alle lokale en provinciale partijen die zich bezig houden met de promotie en het toeristisch-recreatieve aanbod van Drenthe voortdurend in verbinding met elkaar om elkaar te versterken en kennis uit te wisselen. Daarbij moet er ruimte zijn voor de promotie van lokale bijzonderheden, maar liefst passend binnen een herkenbaar provinciaal beeld. Uiteraard merken we hierbij direct op dat Drenthe meer is dan recreatie. Onze sterke recreatieve functie moet in balans zijn met bijvoorbeeld de mogelijkheden voor natuurontwikkeling, woningbouw, sport en werk.

Landbouw

De landbouw is van onmisbare waarde voor onze provincie, sterker nog: onze boeren zijn essentieel voor onze provincie. De agrarische sector heeft in Drenthe ten minste vier functies die maken dat wij zuinig zijn op onze landbouw. Allereerst levert de landbouw uiteraard voedsel op, voor zowel onze eigen inwoners als voor de wereld. Daarnaast zijn de boeren gezinnen een belangrijk factor voor het vitaal houden van ons platteland en het in stand houden van voorzieningen. Bovendien kan het unieke Drentse landschap alleen blijven bestaan wanneer er actieve boeren bedrijven zijn. Tot slot is de landbouw een belangrijk onderdeel van onze provinciale economie.

Voedselproductie

De Nederlandse agrarische sector produceert in vergelijking met landbouwgebieden elders in de wereld al jaren op een schone en efficiënte manier heel veel goed en betaalbaar voedsel. De professionaliseringsslag van deze sector in de jaren 50 van de 20^e eeuw werden ingezet om Nederland zelf onafhankelijk te maken van het buitenland, maar inmiddels heeft Nederland daarmee ook een belangrijke plaats ingenomen in de internationale voedselvoorziening. Zeker met het oog op recente onrust, tekorten en prijsstijgingen op de voedselmarkt willen we voor ons voedsel nog steeds zo min mogelijk afhankelijk zijn van de wereld om ons heen. Maar we voelen ook een verantwoordelijkheid voor die wereld om ons heen. Wanneer wij minder voedsel gaan produceren, werken wij mee aan het wereldwijde voedseltekort en aan de verplaatsing van landbouw naar landen waar op een veel minder schone en efficiënte manier voedsel geproduceerd wordt.

Het boerenland

Voor het unieke Drentse landschap zijn onze landbouwgebieden met daarin actieve boeren bedrijven essentieel. Zonder landbouw en boeren zou ons landschap drastisch veranderen. De prachtige afwisseling van bossen en heide met akkers en weiden zou plaats maken voor één groot natuurgebied; een doembeeld voor het CDA. Daarnaast is de aanwezigheid van boeren gezinnen met een florerend bedrijf en toekomstperspectief onmisbaar voor het leven op het Drentse platteland en het in stand houden van veel voorzieningen in vooral de kleinere dorpen. Oftewel: De sociaaleconomische betekenis van boeren in Drenthe is voor het CDA van cruciaal belang voor een leefbaar platteland. Inmiddels is het voortbestaan van boeren bedrijven in veel gevallen lang niet zeker meer. Lang niet elke boeren zoon of dochter staat nog te popelen om het stokje over te nemen en logisch ook, want welk perspectief heeft de landbouw hen nog te bieden? Dat moet beter, het perspectief moet terug. Alleen wanneer we dat doen, kan ons Drentse landschap blijven bestaan voor toekomstige generaties.

De agrarische economie

De economische mogelijkheden zijn in onze provincie beperkt. De boeren bedrijven en alle aanverwante bedrijvigheid bieden in onze provincie onmisbare werkgelegenheid voor, met name, maar niet alleen, de inwoners van onze kleine dorpen en het buitengebied.

Perspectief voor de landbouw

Onze boeren verdienen onze steun en een realistisch perspectief voor een toekomst in onze provincie. Vanwege de belangrijke functies die de landbouw in Drenthe heeft en de verantwoordelijkheid die het CDA voelt voor boeren gezinnen, wil het CDA in Drenthe inzetten op behoud van productieve landbouwgrond en boeren bedrijven. We willen de komende periode een onderzoek naar de beste landbouwgrond die onze provincie rijk is en deze landbouwgrond vervolgens beschermen. Daarvoor willen wij een nieuw instrument toevoegen om in onze ruimtelijke ordening te beschermen wat belangrijk voor ons is. Naast zaken als beschermde natuur, dorpsgezichten en waterwingebieden, wil het CDA beschermde landbouwgrond toevoegen. In deze gebieden mag geen landbouwgrond

verdwijnen ten behoeve van andere functies en moet de aanwezige grond voor voedselproductie gebruikt worden. Niet om onze boeren op te sluiten in reservaten, maar juist om hen te beschermen en onze beste landbouwgronden te behouden, zodat ook volgende generaties hierop nog ons voedsel kunnen produceren. In de beschermde landbouwgebieden willen wij toewerken naar een toekomstbestendige landbouwsector voor onze provincie. De grond in deze gebieden wordt primair gebruikt voor voedselproductie inclusief voedselproductie voor vee.

Bij de voedselproductie blijven we de innovatie stimuleren. De agrarische sector heeft, zeker in onze provincie, al grote stappen gezet in het steeds schoner produceren van voedsel met oog voor natuur en milieu, maar wij zijn ervan overtuigd dat het einde van deze ontwikkeling nog niet in zicht is. Wat ons betreft wordt Drenthe de voorloper en het grote voorbeeld in deze ontwikkeling. Tijdens deze ontwikkeling willen we een goede monitoring van de ontwikkeling van de natuur in onze provincie. Geen theoretische rekenmodellen, maar met de voeten in het veen kijken hoe het echt gaat met onze natuur en met nuchter boerenverstand bijsturen als het niet goed gaat. Wat ons betreft werken bij deze ontwikkeling de landbouw, het onderwijs, kennisinstututen, natuurorganisaties en het bedrijfsleven nauw samen en pakt de provincie ook hierbij de rol van regisseur en verbinder. Het CDA is ervan overtuigd dat we gezamenlijk in Drenthe kunnen laten zien dat de landbouw niet iets van het verleden is, maar wel degelijk ook toekomst heeft.

Voor het voortbestaan van onze landbouw en het kunnen blijven inzetten op innovatie is het tot slot een randvoorwaarde dat onze boeren enerzijds een reële prijs krijgen voor hun producten en anderzijds niet klem gezet worden door steeds nieuwe regelgeving op met name het gebied van natuur en milieu. We willen dat de provincie een lobby op zet om de boeren armslag te geven en dat er gezamenlijk wordt nagedacht over manieren om de bedrijfsvoering van boeren bedrijven toekomstbestendig te maken.

Erfcoach

Om onze boeren te helpen bij de grote uitdagingen die zij op zich af zien komen, wil het CDA hen de mogelijkheid bieden een erfcoach in de arm te nemen. Een erfcoach kan boeren helpen als sparringpartner en onafhankelijk adviseur. Of het nu gaat om verduurzamen, het ontwikkelen van het bedrijf, het wegwijs worden in het regeloerwoud, mentale steun of de soms emotionele vragen die er kunnen zijn rond het overdragen of stoppen van het bedrijf. De erfcoach kan helpen, adviseren en ondersteunen.

Verkeer en vervoer

Het Drentse netwerk van weg-, spoor- en waterverbindingen is in de basis op orde, maar kan beter. Investeren in of het toevoegen van de juiste verbindingen binnen onze provincie en over de provinciegrenzen heen, biedt kansen voor leefbaarheid, veiligheid en versterking van de economie. Daarvoor is niet alleen geld nodig, maar vooral samenwerking met andere overheden en de samenleving en een gezamenlijk plan. Het CDA vindt het belangrijk dat we voor al onze investeringen in de infrastructuur gezamenlijk optrekken met bijvoorbeeld onze gemeenten en dat we gezamenlijke doelen vaststellen.

Lobby- en Investeringsagenda

Het liefst stellen we iedere bestuursperiode een gezamenlijke Lobby- en Investeringsagenda Infrastructuur met onze gemeenten en andere belanghebbenden op. Wat ons betreft richt die agenda zich op drie punten:

- Veiligheid van met name de provinciale wegen
- Doorstroming en snelle verbindingen
- Ontbrekende verbindingen met Noord- en Oost-Nederland en Duitsland

Concreet wil het CDA de komende bestuursperiodes ten minste inzetten op:

- Veilig maken van de meest onveilige punten in het provinciaal wegennet
- Vierbaans autoverbinding tussen Drenthe en Twente (A Drenthe-Twente)
- Vierbaans autoverbinding tussen Drenthe en Friesland (verbreding N381)
- Zesbaans autoverbinding tussen Meppel en Hogeveen (verbreding A28)
- Vierbaans autoverbinding tussen Meppen en Bremen (verbreding E233)
- Veilige autoverbinding tussen Emmen en Groningen (verbetering N34)
- Realiseren provinciaal dekkend netwerk van doorfietsroutes
- Waterwegverbinding tussen Meppel en Meppen (doortrekken Verlengde Hogeveense Vaart en deze bevaarbaar maken voor grotere schepen)
- Realiseren provinciaal dekkend netwerk van OV-knooppunten
- Spoorverbinding tussen Coevorden en Bad Bentheim
- Spoorverbinding tussen Meppel en Münster
- Spoorverbinding tussen Groningen en Enschede (Nedersaksenlijn)

Veilig provinciaal wegennet

De veiligheid van onze wegen is en blijft het belangrijkste aandachtspunt bij onze investeringen, daarbij gaat het met name om provinciale wegen langs kanalen en bomen en om punten waar wegen elkaar kruisen of op elkaar aansluiten. Het CDA wil iedere bestuursperiode in kaart brengen wat op dat moment de meest onveilige punten in het provinciale wegennet zijn en de meest onveilige punten standaard opnemen in onze Lobby- en Investeringsagenda Infrastructuur, zodat dit wegennet steeds veiliger wordt.

Verbreding wegen

Op sommige routes zijn structureel problemen met doorstroming en veiligheid. Verbreding van deze wegen kan winst opleveren voor bereikbaarheid, economie en veiligheid en maakt grote gebieden aantrekkelijker om te wonen en bedrijven te vestigen. Bijzondere aandacht verdient de route naar Twente. Een goede, snelle en veilige verbinding tussen Drenthe en Twente ontbreekt op dit moment, maar heeft beide gebieden en de tussenliggende gemeenten veel te bieden. Daarom willen we dat de provincie samen met provincie Overijssel onderzoekt hoe deze route verbeterd kan worden, waarbij onze voorkeur uitgaat naar een volledig vierbaanse weg. Lokale CDA-afdelingen langs de hele N36 en N48 hebben zich hier al eerder positief over uitgesproken. Verbreding is niet altijd mogelijk of nodig. Op de N34-verbinding tussen Emmen en Groningen speelt vooral de veiligheid. Bij deze verbinding gaan wij niet automatisch uit van volledige verbreding, maar kijken we ook naar bijvoorbeeld maatregelen om inhalen onmogelijk te maken.

Doorfietsroutes

De afgelopen jaren zijn er door de provincie geïnitieerde fietssnelwegen of: doorfietsroutes gerealiseerd. Het CDA juicht dit toe, maar ziet de komende periode graag het opstellen van een provinciaal plan in samenwerking met gemeenten en belangenorganisaties. Onze ambitie is dat er een provinciaal dekkend netwerk van doorfietsroutes ontstaat om zo het gebruik van de snelle fiets in plaats van de auto aan te moedigen.

Waterwegen

Het beter faciliteren van vrachtvervoer over water kan helpen ons wegennet te ontlasten, daarom zien wij graag inzet op een intensiever gebruik van de Hoogeveensche Vaart door deze bevaarbaar te maken voor grotere schepen en aan te sluiten op het Duitse beroepsvaartnetwerk.

Openbaar vervoer

Een fijnmazig openbaar vervoernetwerk is in Drenthe niet reëel. Het CDA wil geen lege bussen laten rondrijden, dus Drenthe blijven deels afhankelijk van hun auto. Maar ook in Drenthe moet het zo aantrekkelijk mogelijk gemaakt worden om ten minste een deel van je reis met het openbaar vervoer af te leggen. Daarvoor is een netwerk nodig van centrale OV-knooppunten waar, na een korte rit in de auto, of liever nog: op de fiets, overgestapt kan worden naar snelle en frequente bus- en treinverbindingen naar alle belangrijke bestemmingen binnen en buiten Drenthe.

Onder snelle verbindingen verstaan we verbindingen met zo weinig mogelijk overstap(tijd) en verbindingen die minimaal even snel zijn als dezelfde route met de auto. Onder frequente verbindingen verstaan we liefst spoorboekloze verbindingen (zes keer per uur) en ten minste ieder kwartier een bus of trein en verbindingen die zeker op uitgaansavonden ook in de nacht kunnen worden gebruikt.

We zien nog liever dat mensen met de fiets of vormen van collectief vervoer naar OV-knooppunten toekomen dan met de auto, om zo ook het autoverkeer naar deze knooppunten toe terug te dringen. Om die reden wil het CDA tussen de OV-knooppunten een goed netwerk van snelle fietsverbindingen inclusief elektrische deelfietsen en aanmoediging van allerlei vormen van collectief of publiek vervoer die de afgelopen tijd al zijn ontstaan. Een absolute voorwaarde voor een goed vervoersnetwerk is goede samenwerking tussen de aanbieders van openbaar, collectief en publiek vervoer. Om het zo makkelijk mogelijk te maken om van dit netwerk gebruik te maken moet de uitwisseling van reizigersinformatie zo georganiseerd worden dat een gecombineerde reis met auto, fiets, collectief en/of openbaar vervoer op één website of in één app kan worden gepland. Wanneer we dit goed doen, worden ook dorpen zonder openbaar vervoer optimaal ontsloten en wordt de leefbaarheid van die dorpen behouden of vergroot.

Financiën

De overheid heeft geen eigen geld. Al het geld dat de overheid te besteden heeft, is linksom of rechtsom door de inwoners ter beschikking gesteld van de overheid om daarmee gezamenlijke doelen waar te maken. Vanuit dat besef zijn wij aan onze inwoners verplicht om zorgvuldig om te gaan met de besteding van het geld. Het geld moet doelgericht en doeltreffend worden besteed.

Motorrijtuigenbelasting

Het CDA vindt dat de lastendruk voor de inwoner zo laag mogelijk moet blijven en zal daar ook de komende periode weer kritisch op zijn. Zelf kan de provincie de lastendruk voor inwoners vooral beïnvloeden via de motorrijtuigenbelasting. Een onderdeel van de motorrijtuigenbelasting zijn de opcenten die provincies heffen. Iedere provincie mag zelf bepalen hoeveel opcenten zij heft. Drenthe is al jaren één van de koplopers onder de Nederlandse provincies en dat terwijl veel Drenten er niet voor kunnen kiezen geen auto te hebben. Het CDA wil in Drenthe toegroeien naar ten minste het Nederlands gemiddelde voor opcenten. Wanneer de opcenten hiervoor verlaagd moeten worden, is ons uitgangspunt dat de provinciale begroting in evenwicht blijft en er dus tegelijkertijd ook uitgaven moeten worden verminderd.

Gemeentelijke financiën

Naast de zorg voor de eigen financiën heeft de provincie ook de toezichhoudende taak bij de financiën van gemeenten. Het CDA vindt echter dat deze taak tweeledig is. Enerzijds heeft de provincie de taak gemeenten aan te spreken als zij haar financiën niet op orde hebben. Anderzijds verwachten we van de provincie ook dat zij bij de rijksoverheid voor de gemeenten op komt als de rijksoverheid de gemeenten te weinig geld geeft voor de uitvoering van haar taken.

Vitaal Drenthe

Zoals dit programma laat zien, staat het CDA voor een vitaal Drenthe. Een provincie waarin het goed toeven is. Of je hier nu woont, werkt of recreëert, het is fijn om hier te zijn. Daarvoor zijn heel veel zaken nodig die we nu nog niet genoemd hebben, omdat die niet in de eerste plaats of slechts gedeeltelijk op het bordje van de provincie liggen. Toch zien we ook hier een rol voor de provincie als regisseur en dus willen we ze niet onvermeld laten.

Gezondheidszorg

De discussie over een verdergaande concentratie van ziekenhuiszorg en de gevolgen daarvan voor de bereikbaarheid van zorg voor onze inwoners, maakt actieve betrokkenheid van de provincie extra noodzakelijk. In Drenthe moeten voor iedereen de meest voorkomende behandelingen gemakkelijk bereikbaar zijn. Voor minder voorkomende en complexe behandelingen is een grotere afstand onvermijdelijk, maar ook deze behandelingen moeten bereikbaar blijven. Het behoud van volledige academische topklinische ziekenhuiszorg in het noorden, inclusief jarenlang opgebouwde kennis zoals over (kinder)hartzorg in het UMCG blijft cruciaal voor het CDA. Maar ook de zorg buiten de ziekenhuizen blijft voor ons een aandachtspunt. Voor behoud van de (apothekhoudende) huisartsen, de ouderenzorg, verpleeghuiszorg en ambulances in Drenthe moeten we slim samenwerken. Het CDA is dan ook groot voorstander van de Drentse Gezondheidstafel.

Pandemieën

Van de Coronapandemie hebben we veel geleerd, bijvoorbeeld dat centrale regie en een centrale aanpak nodig is om een halt toe te roepen aan pandemieën, net als de ruimhartige en snelle ondersteuning van iedereen die door maatregelen wordt getroffen. We verwachten dat ook bij eventuele toekomstige pandemieën het rijk regie houdt, dat de oude infrastructuur niet weg wordt gegooid en dat we verder gaan met de kennis en ervaring die is opgedaan.

Water

Water is letterlijk van levensbelang. Voor onze inwoners, voor onze economie en voor onze natuur. Om onze inwoners gezond te houden is het belangrijk om ons drinkwater schoon te houden van medicijn- en drugsresten. Voor afvalwater uit olieproductie geldt wat ons betreft dat dit terug mag worden gebracht in de ondergrond mits gegarandeerd kan worden dat dit geen verontreiniging, veiligheidsrisico's of aardbevingen veroorzaakt. Door klimaatverandering is het van belang om onze omgeving aan te passen aan zowel extreme regenval als extreme droogte. We moeten water niet alleen snel af kunnen voeren zoals we gewend waren, maar ons gebied ook zo inrichten dat we water vast kunnen houden.

Ondergrond

Het Rijk heeft besloten de gasproductie in de toekomst te stoppen. Maar een onrustige bodem zal nog lange tijd schade veroorzaken aan eigendommen. Het CDA wil dat de provincie zich bij de betreffende ministeries blijft inzetten voor een correcte afhandeling van schade die veroorzaakt is door gasproductie. Het CDA is terughoudend als het gaat om nieuwe gasboring en zoutwinning in Drenthe. Daar waar dit aan de orde is, wil het CDA dat de provincie samen optrekt met gemeenten en gemeenten steunt wanneer zij bezwaar aantekenen. Voor ons staat het veiligheidsgevoel van onze inwoners voorop. Daar waar wel grondstoffen uit de Drentse bodem gewonnen worden, willen we goede monitoring, omgekeerde bewijslast en snelle en rechtvaardige vergoeding van schade.

Digitale infrastructuur

De economie en de samenleving zijn tegenwoordig volledig afhankelijk van ICT. Voor goede ICT is snel internet een voorwaarde. Door particulier initiatief en de inzet van vrijwilligers zijn de afgelopen periode op dit terrein forse stappen gezet. Vrijwel geheel Drenthe is voorzien van een glasvezelnetwerk. Waar nog steeds geen snelle internetverbindingen zijn

aangelegd, dient de provincie een aanjagersrol te houden in de aanleg van deze verbindingen. Initiatieven zoals de zogenaamde IT-hubs versterken de Drentse digitale infrastructuur nog verder. Dit blijft van belang en wordt wat ons betreft de komende tijd geïntensiveerd.

Onderwijs

Onderwijs is van belang voor de persoonlijke ontplooiing van mensen en voor hun kansen op de arbeidsmarkt. Daarnaast zijn goed opgeleide mensen een voorwaarde voor het goed functioneren van onze bedrijven en instellingen. Het is cruciaal dat ons onderwijsaanbod aansluit bij de vraag die er is vanuit de arbeidsmarkt, ook om jonge generaties te behouden voor Drenthe. Het CDA ziet een belangrijke rol voor de provincie als verbinder tussen het onderwijs, met name het beroeps- of technisch onderwijs, en de arbeidsmarkt. Ook voor 'nieuwe Drenten', zowel vluchteling als asielzoeker of statushouder geldt dat iedereen die in Drenthe woont, mee moet kunnen doen op de arbeidsmarkt.

Het CDA wil hier het beroepsonderwijs in het bijzonder onder de aandacht brengen. Voor de toekomst van ons allemaal is het van groot belang dat het beroepsonderwijs weer de waardering krijgt die het verdient. Meer dan ooit hebben we vakmensen nodig voor de uitdagingen waarmee we te maken hebben. Of het nu gaat om verduurzaming, woningbouw, de zorg of mobiliteit. In alle sectoren zijn de mensen met technische kennis en twee rechter handen de onmisbare schakel. Het CDA zal daarom steeds alle initiatieven omarmen die helpen de maakeconomie weer een volwaardige plaats op het podium te geven naast de kenniseconomie. Wat ons betreft gaan we voor een meesterlijk MBO in Drenthe, laten we de meestertitel daar weer invoeren zoals die er ooit was. Daarnaast willen we dat bij de overheid zelf weer nieuwe waarde wordt gehecht aan praktisch opgeleide medewerkers. Wij geloven niet in overheidsvacatures waarin universitair werk- en denkniveau als automatisme wordt gevraagd. Voor veel functies bij de overheid hebben we juist kennis van mensen uit de praktijk nodig in plaats van kennis van de theorie uit de schoolbanken. Tot slot richten we ons tot de ouders van onze kinderen en willen we deze periode inzetten op het bijstellen van het beeld dat het voor je kind het allerbeste is als hij/zij minimaal havo doet. Niet ieder kind wordt gelukkig van theorie en zoals gezegd hebben we juist de leerlingen en scholieren van het vmbo en MBO nu keihard nodig.

Bibliotheken en dorpshuizen

In met name de kleine Drentse dorpen zijn de afgelopen decennia veel voorzieningen verdwenen. Plekken als scholen, winkels, horeca en lokale bankkantoren sloten de deuren en stuurden hun bezoekers naar grotere plaatsen. Daarmee verdwenen ook de plaatsen waar inwoners elkaar automatisch ontmoetten. Het CDA vindt het daarom extra belangrijk dat juist in die dorpen plaatsen blijven bestaan waar ontmoeting mogelijk is. Voor veel dorpen heeft de bibliotheek deze functie overgenomen door nieuwe activiteiten te ontplooiën en het CDA vindt het dan ook belangrijk dat deze voorziening in deze dorpen blijft bestaan. In andere dorpen geldt hetzelfde voor dorpshuizen. Wij willen daarbij niet dat bibliotheken met wijk- of dorpshuizen, kerken, woon-zorgcentra, verenigingsgebouwen of de lokale horeca concurreren.

Verenigingsleven

In alle Drentse gemeenten is het verenigingsleven de ruggengraat van de samenleving en de drager van de samenkracht in dorpen en wijken. Het CDA wil dat de provincie gemeenten actief ondersteunt om het lokale verenigingsleven te helpen en te stimuleren.

Sport

Sport is primair een gemeentelijke aangelegenheid, omdat het voortkomt uit en zich richt op de lokale gemeenschap. Toch kan ook hier de provincie gemeenten helpen. Het programma 'Drenthe Beweegt', het samenwerkingsverband van de provincie en de twaalf gemeenten, moet worden voortgezet. Voor het CDA is sport en bewegen zo belangrijk voor onze

inwoners dat de provincie hier ook financieel in mag bijdragen. Daarbij moet een financiële bijdrage altijd een aanvulling zijn op wat gemeenten zelf doen en aantoonbaar bijdragen aan het aantal Drenten dat deelneemt aan breedtesport. Het kan hierbij zowel gaan om bijdragen voor sportevenementen als voor sportfaciliteiten.

Cultuur

Wij zijn trots op onze Drentse cultuur en daarom wil het CDA dat de provincie de gemeenten ondersteunt bij het behouden, versterken en uitdragen van die Drentse cultuur. De unieke natuurgebieden en cultuurlandschappen in combinatie met de authentieke dorpen en cultuurhistorische gebouwen zijn een belangrijk onderdeel van die cultuur. Net als de Drentse musea en evenementen. Voor het behoud van provinciaal cultuurhistorisch erfgoed wil het CDA dat er een lijst van dit erfgoed wordt opgesteld en een provinciaal fonds wordt opgericht om het onderhoud blijvend te kunnen financieren. Veel plaatsen hebben musea, die een aspect van het Drentse cultuurhistorische erfgoed vertegenwoordigen. In aanvulling op wat gemeenten zelf al doen, kan de provincie financieel bijdragen, mits het duidelijk gaat om het behoud van de Drentse cultuur en geschiedenis en alleen om nieuwe ontwikkelingen mogelijk te maken. Musea van provinciaal belang mogen wat ons betreft structureel gefinancierd worden. Op dit moment geldt dit voor het Drents Museum, het Hunebedcentrum, Herinneringscentrum Westerbork, Gevangenis­museum Veenhuizen, Museum De Buitenplaats en Museum De Proefkolonie.

Sociale Agenda

Het CDA streeft in dat verband naar een voortzetting van het beleid in de Sociale Agenda van de provincie om samen met de gemeenten initiatieven te ondersteunen van vrijwilligers in dorpen en buurten die zich inzetten voor een leefbare, zorgzame en duurzame woon- en leefomgeving. Ook kan hiermee professionele deskundigheid worden ingeschakeld ter ondersteuning van deze vrijwilligers om lokale kennis te mobiliseren, initiatieven te delen en te verbinden.